

ระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ:
ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วนโดยการแบ่งชั้นของโทษ
The Punishment Classification System:
A Study of Scaling and Proportionality of Criminal Punishment

เจนจิรา เชี่ยวชาญวิศวกิจ¹
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
อีเมลติดต่อ: janejira.ck@gmail.com

Janejira Chiowchanwisawakid²
Faculty of Law, Thammasat University
2 Prachan Road, Phra Barom Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200, Thailand
Email: janejira.ck@gmail.com

Received: June 8, 2023 Revised: August 3, 2023 Accepted: August 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระวางโทษ การกำหนดระวางโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดทั้งในการเปรียบเทียบระหว่างฐานความผิดนั้นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับฐานความผิดอื่น แนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นโทษในต่างประเทศ และสภาพของชั้นโทษของประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการระวางโทษที่ไม่ได้สัดส่วนในประมวลกฎหมายอาญาและแนวทางการนำชั้นของโทษมาปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการระวางโทษตามหลักสัดส่วน โดยพบปัญหาการระวางโทษจำคุกไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระวางโทษจำคุกไม่ได้สัดส่วนกับโทษปรับ และยังพบปัญหาเกี่ยวกับระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ คือ ไม่มีการจัดลำดับชั้นโทษ

¹ นักวิจัยอิสระด้านนิติศาสตร์

² Independent Researcher in the Field of Law.

อย่างชัดเจน ทำให้ชั้นโทษในปัจจุบันกระจุกกระจายและไม่มีรูปแบบ อีกทั้งชั้นของโทษยังทับซ้อนกันในความผิดที่มีความร้ายแรงต่างกัน และพบปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ประเทศไทยยังขาดหลักการและหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นโทษ ซึ่งผู้เขียนจะได้สรุปที่มาของปัญหาดังกล่าวและเสนอแนวทางแก้ไขต่อไปในบทความนี้

คำสำคัญ: กำหนดลำดับชั้นโทษ; ระวางโทษหนักเบา; การแบ่งชั้นของโทษ

Abstract

This article aims to study theoretical concepts related to the determination of penalties. The determination of punishment is proportional to the seriousness of the offense and in comparison between the bases of the offense itself and when compared with other offense bases Concepts and criteria for determining penalties in foreign countries and the current state of the penalties in Thailand's criminal code and suggest ways to solve the problem of disproportionate punishment in the Criminal Code and guidelines for applying the levels of punishment in the Thai Criminal Code.

The study found that Thailand Penal code has the disproportional determination of punishment which are: the disproportionate severity of prison punishment compared to crime severity and disproportion of prison punishment and fines. The Study also found the problem in relation to classifying and scaling of criminal punishment caused by the absence of actual classification of criminal punishment in Thailand Penal Code affecting the non-systemization and dispersion of the punishment classes, including the overlapped punishment classes for different crime severity. The most critical problem is the paucity of rules and principles for classifying and scaling of punishment in Thailand. Therefore, conclusions of the analysis of the aforementioned problems, together with proposed solutions will be offered further in this article.

Keywords: Punishment Classification; Scaling and Proportionality; Criminal Punishment

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่กำหนดความผิดและกำหนดโทษอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดเมื่อใดก็ตามที่ความผิดใดเป็นความผิดอาญาจะต้องมีบทลงโทษแก่ความผิดนั้นเสมอ โดยบทลงโทษทางอาญาเป็นบทลงโทษที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก การกำหนดโทษอาญาจึงจำเป็นต้องตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ต่อการลงโทษที่เหมาะสมและจะต้องคำนึงถึงความได้สัดส่วนระหว่างความร้ายแรงของการกระทำความผิดและโทษทางอาญาตามหลักความได้สัดส่วน (Proportionality Principle) ซึ่งมีหลักการ

พิจารณาการกำหนดระวางโทษได้แก่ 1) ความได้สัดส่วนระหว่างความหนักเบาของฐานความผิดและความร้ายแรงของบทลงโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ และ 2) ความได้สัดส่วนเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างความหนักเบาในบรรดาความผิดทั้งหลายที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาและความร้ายแรงของบทลงโทษสำหรับความผิดต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ ในกฎหมายอาญาต่างประเทศจึงมีการรวบรวมและแบ่งกลุ่มความผิดตามความร้ายแรงและจัดลำดับชั้นโทษแก่ความผิดที่มีความร้ายแรงแตกต่างกันเพื่อให้การกำหนดโทษเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน

ในประเทศไทยนั้นกำหนดโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด 5 ประการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน โดยปัญหาที่พบจากการศึกษากฎหมายอาญาในประเทศไทย คือ ไม่มีการบัญญัติถึงหลักความได้สัดส่วนเป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่ชัดเจนว่าประเทศไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ ยังไม่มีการแบ่งประเภทความผิดตามความร้ายแรงที่ชัดเจน มีเพียงการแบ่งประเภทความผิดออกเป็นสองภาค คือ ความผิดทั่วไป และความผิดลหุโทษเท่านั้น นอกจากนี้ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลำดับชั้นโทษในประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย ปัญหาที่กล่าวมานี้ส่งผลอย่างยิ่งทำให้การระวางโทษไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ยกตัวอย่างเช่น ความผิดต่อเนื้อตัวร่างกายโดยหลักการแล้วต้องมีความรุนแรงมากกว่าความผิดต่อทรัพย์สิน แต่การกำหนดระวางโทษในความผิดลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 มีความรุนแรงมากกว่ากำหนดระวางโทษในความผิดทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 นอกจากนี้ ยังมีกรณีระวางโทษที่ไม่ได้สัดส่วนเมื่อพิจารณาจากความผิดประเภทอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความไม่ได้ โดยพบว่าความผิดอันยอมความไม่ได้ที่มีความรุนแรงน้อยกว่ากลับมีระวางโทษหนักกว่าความผิดอาญาแผ่นดิน

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาหลักความได้สัดส่วนและการกำหนดลำดับชั้นโทษในกฎหมายอาญาของประเทศไทย เพื่อให้กฎหมายอำนวยความสะดวกได้เต็มที่ และการศึกษาแนวทางการกำหนดชั้นโทษจะเป็นแนวทางอันเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายนิติบัญญัติในการกำหนดระวางโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดที่มีชั้นของโทษลดหลั่นกันไปตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระวางโทษ การกำหนดระวางโทษให้ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดทั้งในการเปรียบเทียบระหว่างฐานความผิดนั้นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับฐานความผิดอื่น

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นโทษในต่างประเทศ และสภาพของชั้นโทษของประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการระวางโทษที่ไม่ได้สัดส่วนในประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางการนำชั้นของโทษมาปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ส่งผลต่อแนวคิดในการลงโทษตามหลักสัดส่วน และแนวคิดรวมทั้งทางการกำหนดระวางโทษและชั้นของโทษในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ โดยมีขอบเขตของปัญหาที่จะทำการศึกษาในบทความวิจัยนี้ คือ การกำหนดระวางโทษอาญาตามหลักสัดส่วน และการกำหนดชั้นโทษในประมวลกฎหมายอาญา

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการศึกษาค้นคว้าโดย เอกสาร (Documentary Research) รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ บทความ ตำรา เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และนำมาวิเคราะห์ต้นเหตุแห่งปัญหา และสังเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระวางโทษ การกำหนดระวางโทษให้ได้ สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดทั้งในการเปรียบเทียบระหว่างฐานความผิดนั้นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับ ฐานความผิดอื่น

1.5.2 ทราบถึงแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นโทษในต่างประเทศ และสภาพของชั้นโทษ ของประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.5.3 ทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหาระวางโทษที่ไม่ได้สัดส่วนในประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางการนำชั้นของโทษมาปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

2. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาเรื่องระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ: ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วน โดยการแบ่งชั้นของโทษ พบประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักความได้สัดส่วน

การลงโทษที่ได้สัดส่วนนั้นมีแนวคิดพื้นฐานจากแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา (Criminalization) โดยมีแนวคิดของ เซซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ที่มองว่าการกำหนดความผิดและโทษจะต้องจำกัด เท่าที่จำเป็น³ และแนวคิดการจำกัดขอบเขตการกำหนดความผิดอาญา 6 ประการ ของ เฮอริเบิร์ต แอล แพคเกอร์ (Herbert L. Packer) ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญคือการใช้โทษทางอาญาจะต้องเป็นมาตรการสุดท้ายในการควบคุม การกระทำผิด หากสามารถใช้มาตรการอื่น เช่น มาตรการทางแพ่ง มาตรการทางปกครอง หรือวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยได้ ไม่ควรกำหนดให้การกระทำนั้นมีโทษทางอาญา นับว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของหลักความได้สัดส่วน ในทางกฎหมายอาญาว่าจะต้องเป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น⁴ โดยการลงโทษตามหลักความได้สัดส่วนนี้เป็นการ ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาในทฤษฎีทดแทน (Retributive Theory) ที่เห็นว่าการลงโทษ เป็นการทดแทนการกระทำผิดซึ่งมีเงื่อนไขหลัก คือ การลงโทษตามทฤษฎีทดแทนนี้จะต้องได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality Punishment) และกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น รวมทั้งจำนวนโทษ ต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิด (Retaliatory Retribution) และความร้ายแรงของความเสียหาย⁵

³ Cesare Beccaria and Jeremy Parzen, *On Crimes and Punishments and Other Writings* (N.P.: University of Toronto Press, 2008), 58.

⁴ Herbert L. Packer, *The Limits of the Criminal Sanction* (California: Stanford University Press, 1968), 31.

⁵ ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2543), 20-23.

หลักความได้สัดส่วนมีชื่อเรียกอีกประการหนึ่งว่า “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” เป็นหลักการสำหรับรัฐหรือผู้ใช้อำนาจในการสร้างสมดุลภาพระหว่างการใช้มาตรการที่กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ต้องก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนน้อยที่สุด⁶ เมื่อใช้ในการกำหนดระวางโทษในกฎหมายอาญาหมายความว่า การกำหนดระวางโทษต้องใช้หลักความได้สัดส่วนประเมินความเหมาะสมระหว่างความร้ายแรงของความผิดและความรุนแรงหรือขนาดของบทลงโทษ โดยองค์ประกอบของหลักความได้สัดส่วนจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) หลักความสมฤทธิ์ผล (Suitability) หรือหลักความเหมาะสม (Suitable) มาตรการที่เลือกใช้ต้องเหมาะสมได้ผลลัพธ์ตามความมุ่งหมาย, 2) หลักความจำเป็น (Necessity) ต้องเป็นมาตรการหรือทางเลือกสุดท้ายที่สามารถใช้ได้และจำเป็นต้องใช้ และ 3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Proportionality in the Strict Sense) มาตรการต้องก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุด โดยชั่งน้ำหนักสัดส่วนระหว่างผลประโยชน์ทั่วไป (General Good) กับผลประโยชน์ต่อบุคคล (Individual Good) ที่เสียไปว่าสมดุลหรือไม่⁷

เมื่อการระวางโทษทางอาญาจะต้องได้สัดส่วนตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน ปัญหายังคงมีอยู่ว่าจะพิจารณาความร้ายแรงของการกระทำผิดอย่างไร โดยทฤษฎีที่สามารถนำมาพิจารณาความร้ายแรงของความผิดนี้แบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎี คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาความร้ายแรงของความผิดตามหลักสัดส่วน 4 ประการ โดยแบ่งการพิจารณาความร้ายแรงของการกระทำผิดออกเป็น 4 มุมมอง ได้แก่ 1) การวัดความร้ายแรงจากอันตรายที่เกิดขึ้น (Harm Dimension) ซึ่งพิจารณาจากประเภทของอันตราย, 2) การวัดความร้ายแรงของความผิดจากความรับผิดชอบ (Culpability Dimension) ซึ่งพิจารณาจากปัจจัยภายในจิตใจของผู้กระทำผิด เช่น เจตนาหรือประมาท การวัดความร้ายแรงจากการกระทำผิดซ้ำ (Recidivism), 3) การกระทำผิดซ้ำโดยอาชญากรเดิมมีความร้ายแรงมากกว่าผู้ที่กระทำความผิดครั้งแรก เป็นต้น และมุมมองสุดท้ายคือการวัดความร้ายแรงจากผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมายที่ผู้กระทำได้รับการกระทำความผิด (Fairness-theoretic Approach)⁸ และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาความร้ายแรงโดยการใช้คุณธรรมทางกฎหมาย คุณธรรมทางกฎหมายสามารถนำเป็นตัวชี้วัดความร้ายแรงของความผิดได้เช่นกัน เนื่องจากคุณธรรมทางกฎหมายเป็นแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายและเป็นสิ่งที่กฎหมายปกป้องคุ้มครอง อาจเรียกคุณธรรมทางกฎหมายได้ว่า นิติสมบัติ (Legal Interest) มีความหมายว่า ประโยชน์ หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง การพิจารณาความร้ายแรงของแต่ละฐานความผิดในกฎหมายอาญาสามารถพิจารณาได้จากคุณธรรมที่ถูกคุ้มครองในฐานความผิดนั้น ๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก คือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเอกชน และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นมหาชน โดยคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเอกชนเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เจ้าของสามารถสละความคุ้มครองได้ ส่วนคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นมหาชนมุ่งคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมไม่มีเจ้าของ ดังนั้นการกระทำความผิดที่ทำอันตรายแก่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นมหาชนย่อมร้ายแรงกว่าการกระทำความผิดที่ทำอันตรายแก่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเอกชน⁹

⁷ เรื่องเดียวกัน 12-13, 52, 75.

⁸ Jesper Ryberg, *The Ethics of Proportionate Punishment: A Critical Investigation* (Springer Netherlands: Springer Dordrecht, 2004), 59-99.

⁹ คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560), 162.

2.2 หลักความได้สัดส่วนในทางปฏิบัติของกฎหมายอาญาของประเทศไทย

ในกฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติหลักความได้สัดส่วนเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนกฎหมายประเทศอื่น ชื่อน่าสังเกตคือแม้ว่าจะไม่มีการบัญญัติหลักความได้สัดส่วนให้ประจักษ์ในกฎหมายไทย แต่ประเทศไทยมีหน้าที่ที่จะต้องนำเอาหลักสัดส่วนมาใช้ด้วยเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ 1) หน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นภาคีด้วยการดำเนินการภาคยานุวัติกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ซึ่งมีผลบังคับใช้กับไทยวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 และประเทศไทยได้ลงนามรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศทั้งสองฉบับได้รองรับหลักความได้สัดส่วน ประเทศไทยจึงมีหน้าที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศในการดำเนินการตามหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน¹⁰ และ 2) หน้าที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคแรก ซึ่งได้มีการวางหลักเกณฑ์แก่รัฐในการตรากฎหมาย 3 ประการ หลักเกณฑ์ประการแรกคือ การตรากฎหมายเท่าที่จำเป็น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ซึ่งหลักความจำเป็นนี้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักความได้สัดส่วน และการพิจารณาความร้ายแรงก็เป็นแนวคิดที่สะท้อนจากหลักความได้สัดส่วนเช่นเดียวกันและด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทในการออกกฎหมายทุกประเภท ฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องน้อมรับเจตนารมณ์ดังกล่าวและคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนและตรากฎหมายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

2.3 การกำหนดลำดับชั้นโทษ

การกำหนดลำดับชั้นโทษ หมายถึง การนำโทษที่มีหลายขนาดบทลงโทษ เช่น โทษจำคุก โทษปรับ มาจัดเรียงให้เป็นระบบตามความรุนแรงและขนาดของบทลงโทษตามหลักความได้สัดส่วน โดยลำดับชั้นโทษจะมีความสัมพันธ์แบบแปรผันตรงกับความร้ายแรงของความผิด และสามารถนำมาใช้ในการระบุประเภทความผิดได้อีกด้วย โดยหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงการกำหนดลำดับชั้นโทษในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 การกำหนดลำดับชั้นโทษในกฎหมายฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสยกเลิกโทษประหารชีวิตแล้วและมีโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิต อีกทั้งมีแนวคิดในการแบ่งประเภทความผิดเพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด ปัจจุบัน ประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบการแบ่งความผิดแบบไตรภาค (Tripartite Classification)¹¹ แบ่งประเภทความผิดตามความร้ายแรงออกเป็นสามกลุ่ม¹² ซึ่งมีผลสอดคล้องกับการแบ่งชั้นโทษด้วย ดังนี้

1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ หรือความผิดโทษรุนแรง (Les Crimes or Felonies) มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ชั้นโทษสำหรับความผิดนี้จะแบ่งโทษจำคุกตามระยะเวลาออกเป็น ออกเป็น 4 ชั้น คือ

¹⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และปกป้อง ศรีสนิท, “การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ: หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน กรณีคดียาเสพติดให้โทษ,” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 46, ฉ. 4 (ธันวาคม 2560) : 903-916.

¹¹ ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาชั้นสูง: อาชญากรรม ความรับผิด และโทษอาญา* (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559), 169-171.

¹² French Criminal Code, Article 111-1.

1.1) จำคุกหรือกักขังตลอดชีวิต
1.2) จำคุกหรือกักขังไม่เกินสามสิบปี
1.3) จำคุกหรือกักขังไม่เกินยี่สิบปี
1.4) จำคุกหรือกักขังไม่เกินสิบห้าปี โดยระยะเวลาจำคุกมีกำหนดเวลาขั้นต่ำของความผิดอุกฤษฏ์โทษคือสิบปี¹³

2) ความผิดมหัศจรรย์โทษ หรือความผิดโทษชั้นกลาง (Les Delits or Misdemeanours) มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี ชั้นโทษสำหรับความผิดนี้แบ่งชั้นโทษจำคุกตามระยะเวลาออกเป็น 8 ชั้น คือ

2.1) จำคุกไม่เกินสิบปี เรียกความผิดในชั้นโทษนี้ว่า “ความผิดมหัศจรรย์โทษ-อุกฤษฏ์โทษ”
2.2) จำคุกไม่เกินเจ็ดปี
2.3) จำคุกไม่เกินห้าปี
2.4) จำคุกไม่เกินสามปี
2.5) จำคุกไม่เกินสองปี
2.6) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี
2.7) จำคุกไม่เกินหกเดือน
2.8) จำคุกไม่เกินสองเดือน ทั้งนี้ไม่มีกำหนดระยะเวลาจำคุกขั้นต่ำเหมือนกรณีความผิดในชั้นอุกฤษฏ์โทษ¹⁴

3) ความผิดลหุโทษ (Les Contraventions/ Petty Offences) ไม่มีโทษจำคุก มีเพียงโทษปรับและยึดหรือจำกัดสิทธิ โดยแบ่งชั้นโทษปรับออกเป็น 5 ชั้น ตามระดับความร้ายแรงของลหุโทษ คือ

3.1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นแรก
3.2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นสอง
3.3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นสาม
3.4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นสี่
3.5) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นห้า และปรับไม่เกิน 3,000 ยูโร ในกรณีที่เป็นผู้กระทำผิดซ้ำ ยกเว้นกรณีที่มีการกระทำผิดลหุโทษซ้ำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดมหัศจรรย์โทษ¹⁵

¹³ Ibid., Article 131-1.

¹⁴ Ibid., Article 131-4.

¹⁵ Ibid., Article 131-13.

2.3.2 การกำหนดลำดับชั้นโทษในกฎหมายอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีแนวคิดสนับสนุนการกำหนดระวางโทษตามหลักสัดส่วนตามนโยบายในการกำหนดโทษ 3 ประการ คือ เสมอภาค เป็นธรรม และยุติธรรม โดยกำหนดโทษตามสัดส่วนความร้ายแรงในการกระทำความผิดและสภาพของผู้กระทำความผิด ร่วมกับแนวทางในการกำหนดโทษ (Sentencing Guideline) และยังมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษของศาลและอำนาจศาลที่จะกำหนดโทษแต่ละประเภทไว้ด้วย¹⁶

ประเภทของโทษอาญาหลักของประเทศอังกฤษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ปล่อยตัว (Discharge) แบบมีเงื่อนไข (Conditional Discharge) หรือปล่อยไม่มีเงื่อนไข (Absolute Discharge) สั่งปรับหรือใช้สินไหมทดแทน (Fines and Compensation) ตัดสิทธิขับขี่หรือกำหนดคะแนนลงโทษ (Driving Disqualification or Points) คำสั่งในชุมชน (Community Orders) และจำคุก (Prison Sentences) โดยประเทศอังกฤษไม่มีการลงโทษประหารชีวิต¹⁷ โดยมีการกำหนดชั้นของโทษจำคุกในประเทศอังกฤษแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

- 1) ชั้นของโทษจำคุกที่กำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย แบ่งเป็น 3 ชั้นโทษ ได้แก่
 - 1.1) โทษจำคุกตลอดชีวิต
 - 1.2) โทษจำคุกอย่างต่ำเจ็ดปี
 - 1.3) โทษจำคุกอย่างต่ำสามปี
- 2) ชั้นของโทษจำคุกที่กำหนดตามอัตราโทษขั้นสูงตามกฎหมาย แบ่งเป็น 10 ชั้นโทษ ได้แก่
 - 2.1) โทษจำคุกตลอดชีวิต
 - 2.2) โทษจำคุกไม่เกินสิบสี่ปี
 - 2.3) โทษจำคุกไม่เกินสิบปี
 - 2.4) โทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี
 - 2.5) โทษจำคุกไม่เกินห้าปี
 - 2.6) โทษจำคุกไม่เกินสามปี
 - 2.7) โทษจำคุกไม่เกินสองปี
 - 2.8) โทษจำคุกไม่เกินหกเดือน
 - 2.9) โทษจำคุกไม่เกินสามเดือน
 - 2.10) โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

¹⁶ สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักกิจการยุติธรรม, *การกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา* (ม.ป.ท.: สถาบัน, 2551), 68-71.

¹⁷ Nick Titchener, "Types of Criminal Sentencing under UK Law," last modified June 18, 2019, accessed June 18, 2023. <https://www.lawtonslaw.co.uk/resources/sentencing/>

3) ชั้นของโทษจำคุกในฐานความผิดที่มีการปรับโทษให้สูงขึ้นใน Criminal Justice Act 2003 หมวดที่ 5 ได้กำหนดความผิดให้สูงขึ้นในฐานความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ที่ผู้กระทำผิดถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่เป็นอันตราย แบ่งออกได้ 4 กรณี ได้แก่

3.1) จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกอย่างต่ำสิบปีขึ้นไป กรณีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ ที่ผู้กระทำอายุ 18 ปีขึ้นไป¹⁸

3.2) จำคุกไม่เกินสิบสี่ปี กรณีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด¹⁹

3.3) จำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์ หรือ 65 สัปดาห์ กรณีความผิดหลายกรรม²⁰

3.4) จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกอย่างต่ำสิบปีขึ้นไป กรณีที่ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย เพศ ที่ศาลเห็นว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้กระทำผิดที่เป็นอันตราย²¹

ส่วนชั้นของโทษปรับในกฎหมายอังกฤษนั้นกรณีทั่วไปศาลมีอำนาจลงโทษปรับได้โดยไม่มีอัตราโทษขั้นสูง ยกเว้นกรณีที่จำกัดไม่ให้ศาลลงโทษปรับ หรือกรณีที่โทษปรับกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย โดย พระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา (The Criminal Justice Act 1991) มาตรา 18 และ พระราชบัญญัติอำนาจการพิจารณาคดีอาญา (The Powers of Criminal Sentencing Act 2000) มาตรา 127 กำหนดให้ศาลพิจารณาสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด และความร้ายแรงของความผิดในการกำหนดค่าปรับ และอาจนำเรื่องการเยียวยาหรือการชดใช้ความเสียหายมาพิจารณาร่วมด้วย

2.3.3 การกำหนดลำดับชั้นโทษในกฎหมายไทย

ในประมวลกฎหมายของไทยไม่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับหลักความได้สัดส่วนหรือลำดับชั้นโทษ และไม่มีการจัดระบบชั้นโทษอย่างชัดเจน มีเพียงการแบ่งประเภทของความผิดที่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงของความผิดเท่านั้น ได้แก่ การแบ่งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดลหุโทษ และความผิดอาญาทั่วไป และการแบ่งประเภทความผิดตามลักษณะของความผิด คือ ความผิดอันยอมความได้หรือ และความผิดอาญาแผ่นดิน

ทั้งนี้ หากนำโทษที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันมาเรียบเรียงลำดับชั้นโทษ จะสามารถแบ่งชั้นโทษที่มีโทษประหารชีวิตและโทษจำคุกออกได้เป็น 6 กลุ่มใหญ่ และในกลุ่มดังกล่าวสามารถแบ่งชั้นโทษแยกย่อยออกไปได้อีกหลายระดับชั้นโทษ ส่วนชั้นโทษปรับจะอิงตามโทษหลักคือโทษจำคุก โดยใช้อัตราโทษจำคุกหนึ่งปีต่อโทษปรับสองหมื่นบาท จึงไม่มีการแบ่งแยกลำดับชั้นโทษปรับเป็นอีกกรณีต่างหาก ลำดับชั้นโทษจึงสามารถแบ่งได้ดังนี้

1) ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต แบ่งออกได้เป็น 9 ชั้นโทษ

2) ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต แบ่งออกได้เป็น 14 ชั้นโทษ

¹⁸ Criminal Justice Act 2003, Code 224.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid., Code 280-281.

²¹ Ibid., Code 225.

- 3) ความผิดที่มีโทษจำคุกชั้นสูงเพียงอย่างเดียว แบ่งออกได้เป็น 11 ชั้นโทษ
- 4) ความผิดที่มีโทษจำคุกชั้นต่ำและชั้นสูง แบ่งออกได้เป็น 33 ชั้นโทษ
- 5) ความผิดที่มีอัตราโทษที่กำหนดตามฐานความผิดอื่น แบ่งได้เป็น 4 ชั้นโทษ
- 6) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว

3. วิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดระวางโทษตามหลักสัดส่วนและการกำหนดลำดับชั้นโทษของประเทศไทย

จากการศึกษาเรื่องระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ: ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วนโดย การแบ่งชั้นของโทษ พบว่าประเทศไทยมีปัญหาทั้งการระวางโทษตามหลักสัดส่วนและชั้นของโทษ ดังนี้

3.1 ปัญหาการระวางโทษตามหลักสัดส่วนในประมวลกฎหมายอาญา

3.1.1 ปัญหาการกำหนดโทษจำคุกที่ไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด

โดยพบว่า หากพิจารณาความร้ายแรงของความผิดตามประเภทความผิดอันยอมความได้ และความผิดอาญาแผ่นดิน มีความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดบางฐานที่มีระวางโทษรุนแรงน้อยกว่าความผิดอันยอมความได้ ทั้งนี้ เกิดขึ้นจากความผิดอาญาแผ่นดินบางฐานมีระวางโทษต่ำ คือ ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี เช่น มาตรา 168 และมาตรา 169 ทั้งสองมาตรามีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือกรณีตาม มาตรา 170 และมาตรา 171 ทั้งสองมาตรามีระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งทั้งสี่มาตราเป็นความผิดอาญาแผ่นดินและมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นมหาชนได้แก่ ความเป็นกลางของงานการยุติธรรม ความเด็ดขาดแห่งอำนาจรัฐในการยุติธรรม ความน่าเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม แต่กลับมีระวางโทษต่ำกว่าความผิดอันยอมความได้ที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวโดยแท้ เช่น มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท มีคุณธรรมทางกฎหมายคือ เกียรติที่กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่าการกำหนดระวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญาไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความร้ายแรงของความผิดจากการเปรียบเทียบความร้ายแรงของความผิดตามฐานความผิด พบว่ามีการกำหนดระวางโทษไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด เช่น มาตรา 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มีกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ระวางโทษรุนแรงน้อยกว่ามาตรา 334 ความผิดฐานลักทรัพย์ มีกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท ทั้งที่ความผิดตามมาตรา 295 มีคุณธรรมทางกฎหมายคือความปลอดภัยในร่างกายมนุษย์ที่เป็นสิ่งติดตัวมนุษย์ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่สูงกว่าความผิดต่อทรัพย์ซึ่งเป็นสิ่งนอกร่างกายมนุษย์ แต่กลับมีกำหนดระวางโทษรุนแรงมากกว่า แสดงให้เห็นถึงความไม่ได้สัดส่วนในการกำหนดระวางโทษในประมวลกฎหมายอาญา

3.1.2 ปัญหาการกำหนดโทษปรับที่ไม่ได้สัดส่วนกับโทษจำคุก

ในการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. 2560 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 26 พ.ศ. 2560 ได้กำหนดโทษปรับและโทษจำคุกให้มีสัดส่วนสัมพันธ์กัน คือ การใช้โทษจำคุกหนึ่งปีให้ใช้โทษปรับสองพันบาท แต่ยังมีหลายมาตราที่ไม่ได้ใช้สัดส่วนดังกล่าว บางกรณีกำหนดโทษ

ปรับไว้ แต่ไม่เป็นไปตามสัดส่วนระหว่างโทษจำคุกและโทษปรับ และมีบางกรณีไม่ได้กำหนดโทษปรับเอาไว้ กำหนดเพียงแต่โทษจำคุก เช่น มาตรา 135/1 มาตรา 312 ทวิ วรรคสอง (1) มาตรา 328 มาตรา 115 วรรคสอง มาตรา 116 มาตรา 123 มาตรา 124 มาตรา 125 มาตรา 126 มาตรา 130 เป็นต้น

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับชั้นของโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

ชั้นโทษจำคุกของประเทศไทยมีหลากหลายมากและไม่เป็นระบบ ชั้นโทษในประเทศไทยมีทั้งหมด 71 ชั้น ซึ่งมีจำนวนมาก และมีปัญหาดังต่อไปนี้

3.2.1 ไม่มีการจัดลำดับชั้นโทษอย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญา มีเพียงการแบ่งประเภทความผิดเป็นความผิดลหุโทษและความผิดทั่วไป และไม่มียกข้อยกเว้นใดที่กล่าวถึงการลำดับชั้นโทษ

3.2.2 ชั้นของโทษมีความหลากหลายและไม่เป็นแบบแผนหรือรูปแบบที่ชัดเจน อันเนื่องมาจากสาเหตุ 4 ประการ คือ

1) กรณีกำหนดระวางโทษจำคุกเท่ากัน แต่กำหนดระวางโทษปรับแตกต่างกัน หรือไม่กำหนดโทษปรับเลย

2) กรณีกำหนดระวางโทษจำคุก และ/หรือ โทษปรับไว้แตกต่างกัน แต่มีระดับความรุนแรงใกล้เคียงกันมาก พบในกรณีชั้นโทษจำคุกที่มีขั้นต่ำและขั้นสูง โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นสูงที่เพดานเท่ากัน แต่โทษจำคุกขั้นต่ำแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงหนึ่งปี และไม่ปรากฏเหตุผลในการบัญญัติระวางโทษที่แตกต่างกัน

3) กรณีกำหนดระวางโทษร้ายแรงเท่ากัน แต่ใช้รูปแบบการเขียนบทบัญญัติที่แตกต่างกัน พบในชั้นโทษที่มีโทษประหารชีวิต และชั้นโทษที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยระวางโทษมีความรุนแรงเท่ากัน แต่เรียบเรียงบทบัญญัติแตกต่างกันและไม่ปรากฏเหตุผลสนับสนุน

4) กรณีชั้นโทษนั้น ๆ มีเพียงความผิดเดียว ทำให้ชั้นโทษของประเทศไทยมีความหลากหลาย โดยพบกรณีที่ชั้นโทษมีเพียงความผิดเดียวถึง 19 ชั้น

3.2.3 ชั้นของโทษทับซ้อนกันในชั้นโทษที่มีความร้ายแรงแตกต่างกัน พบในกรณีชั้นโทษจำคุกที่มีขั้นต่ำและสูงที่กำหนดชั้นโทษกว้างมาก เช่น กรณีที่โทษจำคุกขั้นต่ำอยู่ในเกณฑ์โทษสำหรับความผิดร้ายแรงปานกลาง แต่โทษจำคุกขั้นสูงอยู่ในเกณฑ์โทษสำหรับความผิดร้ายแรง และไม่ใช้กรณีโทษจำคุกขั้นสูงสิบปีที่อยู่ในเกณฑ์เพดานของชั้นโทษสำหรับความผิดร้ายแรงปานกลาง ตัวอย่างเช่น ชั้นโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี ตามมาตรา 130 ชั้นโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี ตามมาตรา 127 วรรคสอง เป็นต้น

3.2.4 ขาดหลักการและหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับหลักสัดส่วนในการกำหนดระวางโทษ และขาดหลักการและหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นโทษ โดยนอกจากหลักการที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ และไม่มีหลักเกณฑ์อื่นใดในการกำหนดระวางโทษตามหลักสัดส่วนหรือชั้นของโทษ

4. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ: ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วนโดยการแบ่งชั้นของโทษ ผู้เขียนสามารถสรุปผลแลมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 สรุปผล

จากการศึกษาเรื่องระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ: ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วน โดยการแบ่งชั้นของโทษพบว่า ประเทศไทยมีหน้าที่ต้องนำเอาหลักความได้สัดส่วนมาใช้ในทางปฏิบัติจากหน้าที่ ตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยในประมวลกฎหมาย อาญาต้องนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ในการกำหนดระวางโทษให้เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด และ นำระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษมาใช้เพื่อสร้างระบบในการกำหนดระวางโทษให้ลดหลั่นกันไปตามความร้ายแรง ของความผิด ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า การกำหนดระวางโทษอาญาของประเทศไทยตอบสนองวัตถุประสงค์ของ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมากที่สุด ทำให้กำหนดระวางโทษหนักกว่าความร้ายแรงของความผิด อีกทั้งกำหนด ระวางโทษไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิดเมื่อพิจารณาตามความผิดอันยอมความได้และความผิด อาญาแผ่นดิน และความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเอกชนและมหาชน ทั้งยังพบว่า การกำหนดระวางโทษ จำคุกและกำหนดระวางโทษปรับไม่ได้สัดส่วนตามอัตราโทษจำคุกหนึ่งปีให้ใช้โทษปรับสองหมื่นบาท นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่มี การแบ่งประเภทความผิดตามความร้ายแรงและไม่มี การกำหนดลำดับชั้นโทษอย่างเป็น กิจจะลักษณะ ทำให้การรวบรวมและเรียบเรียงชั้นโทษมีอุปสรรคมาก โดยชั้นโทษที่รวบรวมได้จากประมวล กฎหมายอาญามีทั้งหมด 71 ชั้น ซึ่งมีจำนวนชั้นมาก และมีชั้นโทษร้ายแรงเกินกว่าร้อยละสามสิบ คือ มีชั้นโทษ ที่มีโทษประหารชีวิตถึง 9 ชั้น และชั้นโทษที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตถึง 14 ชั้น และมีการทับซ้อนระหว่างชั้นโทษ ที่มี ความร้ายแรงแตกต่างกันเนื่องจากการกำหนดโทษจำคุกชั้นสูงและชั้นต่ำมีพื้นฐานและเพดานที่แตกต่างกันมาก และประการสุดท้ายที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดคือ ประเทศไทยยังคงขาดหลักการและหลักเกณฑ์ในการระวางโทษ ตามหลักสัดส่วนและการลำดับชั้นโทษ

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องระบบการกำหนดลำดับชั้นโทษ: ศึกษาการระวางโทษหนักเบาตามหลักสัดส่วน โดยการแบ่งชั้นของโทษ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เป็นไปตามหลักสัดส่วน และข้อเสนอ เกี่ยวกับชั้นของโทษซึ่งหวังว่าจะเป็นแนวทางแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนี้

4.2.1 เห็นควรแก้ไขระวางโทษสำหรับความผิดเดิมที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาให้ได้สัดส่วน ระหว่างความร้ายแรงของความผิดและโทษ และกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาความร้ายแรงของความผิด ได้แก่

1) เห็นควรยกเลิกระบบการแบ่งประเภทความผิดจากเดิมเป็นความผิดทั่วไปและความผิด ลหุโทษ เปลี่ยนเป็นแบ่งประเภทความผิดจากเกณฑ์ความร้ายแรงของโทษโดยใช้ตัวอย่างของประเทศฝรั่งเศส แบ่งออกเป็น ความผิดร้ายแรง ได้แก่ ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต โทษจำคุกตลอดชีวิต และความผิดที่มีโทษจำคุก ชั้นสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ความผิดร้ายแรงระดับกลาง ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกชั้นสูงมากกว่าหนึ่งปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงสิบปี และความผิดร้ายแรงน้อย ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกชั้นสูงไม่เกินหนึ่งปี

2) เห็นควรกำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาความร้ายแรงของความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา 2 ประการ คือ กำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาการบัญญัติความผิดอาญา จะต้องเป็นความผิดร้ายแรง ที่กระทบต่อศีลธรรมส่วนรวมและความสงบสุขของประชาชน ความผิดใดที่สามารถใช้มาตรการอื่นนอกจากโทษ ทางอาญาได้ไม่สมควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา และ กำหนดเงื่อนไขในการพิจารณาความร้ายแรงของความผิด

เช่น เจื่อนใจทางภาวะวิสัย ว่าความผิดนั้นเป็นความผิดเกี่ยวกับเรื่องใด ชีวิต ร่างกาย เพศ เป็นต้น สถานะของ ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำเป็นเช่นไร เจ้าพนักงาน หรือผู้อ่อนแอ เป็นต้น ลักษณะของการกระทำและพฤติการณ์ ประกอบการกระทำ ผลของการกระทำ เช่น ความตาย ความพิการ และองค์ประกอบภายในที่แสดงถึงความ รับผิดของผู้กระทำ เช่น เจตนา หรือประมาท เป็นต้น นอกจากนี้ ควรพิจารณาเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณธรรมทาง กฎหมายที่อยู่เบื้องหลังความผิดนั้นโดยความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเบื้องหลังเป็นมหาชนจะต้องมีโทษ ที่รุนแรงกว่าความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเบื้องหลังเป็นเอกชน และพิจารณาประเภทของความผิด ได้แก่ ความผิดอาญาแผ่นดินย่อมมีความร้ายแรงกว่าความผิดอันยอมความได้

4.2.2 เห็นควรแก้ไขโทษจำคุกและโทษปรับให้ได้สัดส่วนกัน ตามอัตราปัจจุบันที่กำหนดให้โทษจำ คุกหนึ่งปีให้ใช้โทษปรับสองหมื่นบาท และจัดลำดับชั้นโทษในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

- 1) เห็นควรยกเลิกการกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำ คงไว้แต่กำหนดโทษจำคุกขั้นสูง
- 2) เห็นควรรวบรวมชั้นของโทษที่มีโทษจำคุกเท่ากันแต่โทษปรับแตกต่างกันให้อยู่ในชั้นโทษ เดียวกัน และชั้นโทษที่มีความผิดเดียวควรพิจารณาความร้ายแรงและจัดให้อยู่ร่วมกับชั้นโทษอื่นที่มีอยู่แล้ว

4.2.3 เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดอาญา การระวางโทษตามหลักสัดส่วนและ ความร้ายแรงของความผิด การกำหนดชั้นโทษ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติ มีหน้าที่ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวในการกำหนดความผิดและการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเป็นหลักประกันแก่หลักความสัดส่วนให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ

References

- Beccaria, Cesare, and Jeremy Parzen. *On Crimes and Punishments and Other Writings*. N.P.: University of Toronto Press, 2008.
- Justice Research and Development Institute Bureau of Justice Affairs. *Determination of penalties and application in the Criminal Code*. M.P.T.: Institute, 2008. [In Thai]
- Kanit Na-Nakhon. *General Criminal Law*. 6th ed. Bangkok: Winyuchon, 2017. [In Thai]
- Narong Jaihan. *Criminal Law Regarding Punishment and Safety Procedures*. 2nd ed. Bangkok: Winyuchon, 2000. [In Thai]
- Pongpong Srisanit. *Higher Criminal Law: Crime, Liability, and Criminal Punishment*. Bangkok: Winyuchon, 2016. [In Thai]
- Ryberg, Jesper. *The Ethics of Proportionate Punishment: A Critical Investigation*. Springer Netherlands: Springer Dordrecht, 2004.
- Srirat Ngamkati. "The Principle of Reasonability: Development and Application in the Thai Legal System." Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 2007. [In Thai]

Surasak Liksitwattanakul, and Pongpong Srisanit. “Study to Develop Punishment Guidelines: Principles of Proportionate Punishment the Case of Narcotic Drug Cases.” *Journal of Law Thammasat University* 46, no. 4 (December 2017): 903-916. [In Thai]

Titchener, Nick. “Types of Criminal Sentencing under UK Law.” Last modified July 16, 2019. Accessed June 18, 2023. <https://www.lawtonslaw.co.uk/resources/sentencing/>